

Interview COMEET, CC Evergem, Cultuurdienst Zelzate

*'When you're growing up in a small town
You say no one famous ever came from here'*

'There's no Michelangelo coming from Pittsburgh'

Gaat dit ook op in een landelijke regio in Vlaanderen? Om een antwoord op deze vraag te krijgen gingen we in gesprek met 3 personen die werken in het Meetjesland. Aan het woord, Rebecca Van Rechem is coördinator van Cultuuroverleg Meetjesland (COMEET), de cultuurregio van 9 gemeenten tussen Gent & Brugge. Els Buelens, diensthoofd van het Cultuurcentrum en de bibliotheek van Evergem. Steven Thanghe werkt als bibliothecaris in Zelzate en is tevens actief binnen de cultuurdienst. Een gesprek over het belang van netwerken, lokale verankering en samenwerking.

Jullie werken alle 3 in een eerder landelijk gebied. Hoe actueel is voor jullie het lied Small Town van Lou Reed & John Cale? Kan er een Michelangelo voortkomen uit het Meetjesland?

Rebecca Van Rechem: "Daar ben ik rotsvast van overtuigd. De wereld is een dorp geworden, je kan je dus afvragen hoe actueel de songtekst nog is. Er is een voortdurende wisselwerking tussen stad en platteland, het is geen of-of-verhaal, maar een en-en-verhaal. Als je vandaag in de kunstwereld wilt doorgroeien kan je door de globalisering en de digitalisering even goed carrière maken vanuit een van de Meetjeslandse gemeenten als vanuit een stad als Gent. Wel is de netwerkvorming door de densiteit van het aanbod eenvoudiger in een stedelijke context. De rol van COMEET zit dan ook in die netwerkfunctie. We ondersteunen mensen die verdere stappen willen zetten en wijzen hen de weg met ideeën, contacten, eventuele subsidie- en samenwerkingsmogelijkheden, infrastructuur, ..."

"Als je vandaag in de kunstwereld wil doorgroeien kan je door de globalisering en de digitalisering even goed carrière maken vanuit een van de Meetjeslandse gemeenten als vanuit een stad als Gent. "

Els Buelens: "Zowel een dorp als een stad hebben elk hun verhalen die tot inspiratie kunnen leiden. Die inspiratie kan komen van geschiedenis, natuur, verbindingen tussen mensen. Als Cultuurcentrum kan je inspelen op wat er zich afspeelt op die plaatsen. Zo heeft het Cultuurcentrum in de loop der jaren ingespeeld op verschillende gebeurtenissen. Een voorbeeld hiervan is een sociaal-artistisch project dat we samen met Victoria Deluxe deden over de Evergemse wijk Zandeken die verdween bij de uitbreiding van de haven. Daarbij gingen we in gesprek met de bewoners en kregen we inzicht in wat het proces bij hen teweeg bracht. Op die manier kan je een verhaal van een specifieke plek vasthouden en kijken welke impact dit op de mensen heeft. Vorige zomer deden we een project waar 15

kunstenaars in gesprek gingen met de bewoners van de kanaalzone. Ze hebben elk op hun manier, via hun kunstvorm, het verhaal van de kanaalzone verteld. Dit zijn allemaal voorbeelden die laten zien wat er leeft in een gemeenschap en hoe je daarop kan inspelen.”

Steven Tanghe: “De specifieke ligging van Zelzate in de haven van Gent, vlak bij Nederland, maakt van de gemeente een buitenbeentje in het landelijke Meetjesland. We zijn een soort eiland waar de mobiliteit beperkter is. Echter, net zoals in Evergem zoeken we insteken die connectie maken met specifieke situaties. Denk aan een lezing in een psychiatrische instelling, waarbij een auteur werd uitgenodigd die een boek heeft geschreven over jongeren met psychische problemen, gevolgd door verschillende klasgesprekken. Een theatervoorstelling in een oude garage. Een workshopreeks met niet the usuals suspects, maar partners als Samenlevingsopbouw, Iedereen Leest, Faro en het Huis van Alijn, waarbij mensen uit Zelzate hun eigen verhaal konden brengen. Zo kregen we volk over de vloer dat anders nooit een bezoek aan de bib brengt.”

Hoe zetten jullie nu in op cultuurbeleving in jullie gemeente? Welke troeven hebben jullie? Waar lopen jullie tegenaan?

Els: “Onze grootste troef is netwerken. Cultuurhuizen spelen hierop in door een ontmoetingsplek te zijn waar mensen elkaar treffen en waar ideeën kunnen groeien. Niet alleen door ontmoeting maar ook door de producten die worden getoond. Wel moeten die netwerken structureel ingebouwd worden. Daarom ben ik blij dat het Cultuurcentrum geëvolueerd is naar een dienst die ruimer is. Zo kijkt de cel lokaal cultuurbeleid met andere antennes naar de omgeving om bijv. lokale artiesten groeikansen te geven.

Daarnaast is sectoroverschrijdend werken is belangrijk. Een sociale of economische partner kan ook een meerwaarde geven aan een project. We houden regelmatig de vinger aan de pols bij andere sectoren om te kijken welke culturele projecten hieruit kunnen voortvloeien. Zo volgen we bv de ontwikkelingen van het Geopark Schelde Delta van nabij op.

In tijden van corona is het een hele uitdaging om onze werking verder te zetten. De rol van cultuurcentrum als ontmoetingsplek is nog duidelijker geworden bij het wegvallen van het cultuurcafé. We zagen dat minder mensen de moeite deden om naar voorstellingen te komen, omdat er voor en na de voorstelling geen ruimte meer was voor ontmoeting. Maar corona biedt ook opportuniteiten, op digitaal vlak bijvoorbeeld. Zo hebben we het project Radio Streaming gelanceerd, waar presentatrice en inwonster van Evergem Joyce Verdonck in gesprek gaat met met professionele artiesten en er ook een rubriek is waar lokale artiesten aan het woord komen. Het is een duurzaam project en format geworden waarmee we nog kunnen verder werken.”

“De rol van cultuurcentrum als ontmoetingsplek is nog duidelijker geworden bij het wegvallen van het cultuurcafé. We zagen dat minder mensen de moeite deden om naar voorstellingen te komen, omdat er voor en na de voorstelling geen ruimte meer was voor ontmoeting.”

Steven: “Als kleine, minder goed ontsloten gemeente is netwerken noodzakelijk om een minimaal cultuuraanbod te kunnen bieden. Bij elk initiatief gaan we op zoek naar partners binnen de diensten zelf, of bij bijv. de welzijnsschakels. Dit heeft onder meer geleid tot succesvolle edities van ‘Lokale Helden’, waarbij we met de cultuurraad en de jeugddienst op zoek gingen naar lokaal talent, dat dan een podium kreeg in de cafés op de grote markt.

Het nieuwe Cultuurcentrum zal als ontmoetingscentrum ook een belangrijke netwerkfunctie hebben. Dankzij de aanwezigheid van de welzijnsschakel in het cultuurcentrum zullen we bovendien letterlijk meer kwetsbaar publiek binnentrekken die we met de uitrol van UiTPAS kunnen toeleiden naar vrijetijdsaanbod in het Meetjesland.

“Als kleine, minder goed ontsloten gemeente is netwerken noodzakelijk om een minimaal cultuuraanbod te kunnen bieden.”

Rebecca: “Een grote troef van COMEET is dat we dankzij intermediairen veel initiatieven van onderuit kunnen oppikken en de juiste krachten kunnen bundelen ter ondersteuning. Zo gaat de bal vaak aan het rollen en worden er weer nieuwe zaadjes geplant. Lokale verhalen kunnen zo een regionale en zelfs ruimere betekenis krijgen.

Corona heeft bovendien geleerd dat er enorm veel opportuniteiten zitten in andere, vooral digitale, vormen van cultuurbeleving: streaming, whatsapp theater, drive-in theater, ... Ook voor kleinschalige cultuurbeleving buiten zijn er veel kansen. Zo bekijken we momenteel de mogelijkheden voor openluchtactiviteiten in het voorjaar. Een groene regio als de onze heeft daarvoor veel troeven.”

Evergem ligt vlakbij Gent. Welke kansen biedt dit voor makers, actoren en publiek? Worden er lokaal zaken geïnitieerd, of zie je bottom-up initiatieven ontwikkelen?

Els: “Evergem heeft met verschillende Gentse cultuurhuizen samengewerkt zoals CAMPO die verschillende jaren na elkaar het CC Evergem bezette en de bezoekers een inkijk gaf in het werk van kunstenaars die bij hen in residentie waren. Voor de dag van de dans is er dan weer een ander samenwerkingsverband met o.a. Vooruit en CAMPO. Voor kleinere activiteiten kunnen we ook beroep doen op professionele artiesten die vanuit Gent naar Evergem zijn komen wonen. Ook het grote aanbod van artiesten in Gent maakt het voor Evergem ook bereikbaarder... De meerwaarde van deze samenwerking is dat de producties op een andere manier worden aangepakt, wat ook voor het publiek verrijkend en inspirerend is.”

Rebecca: “Het hoeft zeker geen eenrichtingsverkeer te zijn vanuit Gent naar het Meetjesland. Ook vanuit Gent volgen ze af en toe de dynamieken binnen het Meetjesland. We hopen om stilaan deze wisselwerking een duurzamer, meer structureel karakter te geven. De nieuwe plannen voor de regiovorming wijzen trouwens in die richting.”

Steven, merken jullie veel van jullie ligging aan de grens met Nederland?

Steven: “In onze bibliotheek komen vaak Nederlanders over de vloer. Ze houden van de persoonlijke aanpak, in tegenstelling tot de geautomatiseerde bibliotheken in Nederland. Ze appreciëren het maatwerk en de mogelijkheden tot ontmoeting.”

“Ze houden van de persoonlijke aanpak, in tegenstelling tot de geautomatiseerde bibliotheken in Nederland. Ze appreciëren het maatwerk en de mogelijkheden tot ontmoeting.”

Zowel Zelzate en Evergem zijn reeds vele jaren deel van het intergemeentelijk samenwerkingsverband COMEET. Wat is voor jullie de grootste drijfveer om samen te werken?

Els: “De mogelijkheid tot netwerken en de verruiming van ideeën naar andere sectoren. COMEET schept een kader dat je vanuit de lokale gemeenschap verder kan ontwikkelen. Om de regionale mogelijkheden ten volle te benutten is het wel belangrijk om eerst voldoende lokale verankering te hebben. Pas dan kan je regionaal verrijken en bijv. via het decreet bovenlokale cultuurwerking een project uitwerken.”

Steven: “De kennisdeling en best practices die je lokaal kan toepassen of aanpassen bieden een grote meerwaarde. Ik denk spontaan aan het project Meetjesland Reuzenland, dat de Meetjeslandse reuzen en het reuzenerfgoed in de kijker wou zetten. Mede dankzij een subsidie van COMEET konden we de twee reuzen Hugo en Elina restaureren en een kregen ze een plekje in de bib, waar we voorleesmomenten organiseerden uit boeken met als thema ‘reuzen’. Het project bracht een inspirerende samenwerking met erfgoed teweeg.”

“Doorheen de verschillende projecten zijn we erin geslaagd om een gemeenschappelijke deler te vinden voor alle gemeenten binnen de regionale samenwerking. Het geeft veel voldoening om samen projecten meer reikwijdte te geven op verschillende vlakken.”

Rebecca: “Het project Meetjesland Reuzenland konden we realiseren dankzij de Vlaamse Prijs voor Lokaal Cultuurbeleid die we in 2016 kregen. Het was mooi om te zien hoe we datgene waarvoor we bekroond zijn konden verzilveren in een gemeenschappelijk project voor de regio.

Doorheen de verschillende projecten zijn we erin geslaagd om een gemeenschappelijke deler te vinden voor alle gemeenten binnen de regionale samenwerking. Het geeft veel voldoening om samen projecten meer reikwijdte te geven op verschillende vlakken.”

Er is sinds vorig jaar het nieuwe decreet bovenlokale cultuurwerking. Vind je dit een verbetering ten opzichte van het vorige decreet lokaal cultuurbeleid met daarin de intergemeentelijke werking rond afstemming en cultuurcommunicatie?

Rebecca: “Werken met andere sectoren (erfgoed, bibs, lokaal cultuurbeleid, podiumsector, ...) zat al heel fel in het DNA van COMEET. Bovendien werken we hier in de regio al van oudsher vaak samen met toerisme, de jeugdsector, Regionaal Landschap, welzijn (bv. voor de UiTPAS) en andere organisaties. Het is goed dat we nu aangespoord worden om voorbij die ‘usual suspects’ te kijken.”

Levert intergemeentelijke samenwerking grotere winsten op in meer landelijke gemeenten?

Rebecca: “Ik kan niet spreken voor een stedelijke regio, maar ik kan me inbeelden dat het in een stad als Gent, met veel verschillende diensten en organisaties, soms evenzeer een uitdaging is om op korte termijn de juiste mensen met elkaar in contact te brengen. Dankzij onze historiek van jarenlange samenwerking is het meer een automatisme om de vinger aan de pols te houden in de verschillende gemeenten.

Welke impulsen vanuit het decreet bovenlokale cultuurwerking zijn er nodig om de regio nog beter te kunnen ondersteunen?

Rebecca: “Het kader van het huidige decreet is voldoende ruim, de fundamenten zitten goed.

Toch blijft personeelsinzet (en de middelen daarvoor) fundamenteel voor een goede (net)werking. Vandaag moet je als coördinator verschillende petjes ophouden. Je moet capteren wat er leeft, de vertaalslag maken naar het netwerk, zelf aanwezig zijn bij activiteiten en er contacten leggen. Er is altijd wel iets waar je dan geen tijd voor hebt of minder op kan inzetten.”

Els: “Om de bestaande netwerken te kunnen behouden is continuïteit is ook belangrijk. Het is heel tijdsintensief om je voelsprietten uit te zetten en de contacten te onderhouden op de verschillende terreinen. Als je inspirerend wilt werken, heb je soms eens tijd en rust nodig. Dat is vaak een uitdaging.

Welke boodschap geef je graag mee richting de toekomst?

Rebecca: geef ruimte, tijd, middelen en vertrouwen om veel tot bloei te laten komen

Els: Blijf investeren in cultuur, het is de basis van waar mensen elkaar kunnen vinden en ontmoeten

Steven: Zet in op ontmoeting door cultuur.